ISSN-2320-4439
RNI No.MAHAUL03008/13/2012-TC

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Peer Review Refereed Research Journal
Volume : II Special Issue Oct.2020

ART'S I COMMERCE I SCIENCE I SOCIAL SCIENCE I
EDUCATION I MANAGEMENT I MEDICAL I ENGINEERING & IT I
LAW I PHARMACY I PHYSICAL EDUCATION I AGRICULTURE I
JOURNALISM I MUSIC I LIBRARY SCIENCE I

Editor: **Dr. Sadashiv H. Sarkate**
E-mail : powerofknowledge3@gmail.com
www.powerofknowledge.co.in

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Scanned with CamScanner

RNI No. MAHAUL03008/13/1/2012-TC

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Peer Review Refereed Research Journal

Editor

Dr. Sadashiv H. Sarkate

• Mailing Address •

Dr. Sadashiv H. Sarkate

Editor : POWER OF KNOWLEDGE

Head of Dept. Marathi

Art's & Science College, Shivajinagar, Gadhi, Tq. Georai Dist. Beed-431 143 (M.S.)

Cell. No. 9420029115 / 7875827115

Email : powerofknowledge3@gmail.com /

shsarkate@gmail.com

Price : Rs. 300/-

Annual Subscription: Rs. 1000/-

M.G. Arts, Science & late N.P. Commerce College Armori

Principal

Mahatma Gandhi Arts, Science & Late N P Commerce College, Armori, Dist - Gadchiroli

Scanned with CamScanner

23	जागतिकीकरण आणि मराठी कविता	प्रा.डॉ. प्रियदर्शनी वसंतराव देशमुख	103-107
24	चरित्रात्मक लेखनाच्या प्रेरणा	डॉ. व्ही.एस. केदारी	108-111
25	भटक्या मसणजोगी समाजाची लोकपरंपरा व संस्कृती : एक अवलोकन	प्रा.डॉ. सुभाष निवृत्ती शेकडे	112-117
26	स्त्रीवाद आणि स्त्रीवादी समीक्षा	प्रा. डॉ. विजय रैवतकर	118-123
27	"वडार समाज": देवता, यात्रा, देव्हारा	डॉ. मनिषा नेसरकर सौ.विजयालक्ष्मी विजय देवगोजी	124-129
28	त्र्यं.वि.सरदेशमुख यांची नाटके	प्रा.डॉ.विनोद दे. राठोड	130-135
29	स्त्रीवादी साहित्य	प्रा.रगेश बलभीम जाधवर	136-142
30	डॉ.विनायक तुमराम यांच्या काव्यातील आदिवासी जिवनचित्रण	डॉ.सुधीर भगत कु.रुपा घोनमोडे	143-148
31	महिलांचे अधिकार आणि समाजाची बंधणे	प्रा. डॉ. प्रमिला डी. भोयर,	149-153
32	'डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचा सामाजिक चळवळी विषयाचा दृष्टीकोन"	प्रा.डॉ.तानाजी लोखंडे	154-157
33	माध्यमिक स्तरावर विद्यार्थ्यांमध्ये गाभाभूत घटक विकसित करण्यासाठीच्या कृतीकार्यक्रमाच्या परिणामकारकतेचा अभ्यास	भाग्यश्री विलास उबाळे	158-162
34	मानव विकास संकल्पनेचे अध्ययन	डॉ.संतोश तु. कुटे	163-168
35	भारतातील दलित चळवळीत दलित महिलांचे योगदान	प्रा.डॉ.जाधवर बी.डी.	169-173
36	रयतेचा राजा : छत्रपती शिवबा	डॉ. किरण आगतराव जगदाळे	174-178
37	भारतातील शैक्षणिक पद्धतीचा विकास आणि आजची शैक्षणिक स्थिती : समाजशास्त्रीय अभ्यास	डॉ. कालिदास मारुती भांगे	179-186
38	कोविड - १९ चे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम	डॉ.धेडे डी.आर.	187-194
39	आदिवासी कविता की पड़ताल	डॉ.अरविंद कुमार	195-199

M.G. Arts,Science & late N.P. Commerce College ★ Armori ★

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Scanned with CamScanner

Power of Knowledge Peer Review Journal,Volume:II, Special Issue Oct. 2020 ISSN 2320-4494 Impact factor 2.724

स्त्रीवाद आणि स्त्रीवादी समीक्षा

प्रा. डॉ. विजय रैवतकर
सहायक प्राध्यापक
महात्मा गांधी कला, विज्ञान आणि स्व. न. पं. वाणिज्य
महाविद्यालय, आरमोरी जि. गडचिरोली

स्त्रीवाद हा स्त्रीच्या स्वातंत्र्याचा आणि तिच्या कौटुंबिक, सामाजिक, राजकीय, आर्थिक अशा सर्व बाजूंनी स्थितिशील अस्तित्वाचा विचार आहे. विषमतारहित समाजाचे स्वप्न पाहणारा हा विचार आहे. स्त्रीवाद ही मानवी संबंध व्यवस्थेविषयी मुळापासून विचार करणारी एक विचारप्रणाली आहे. स्त्रीवादाचा उगम समाजातील दोन घटकांच्या स्त्री–पुरुष विषम संबंधातून, परस्परांच्या शोषणविषयक प्रश्नांतून झाला आहे. मानवी व्यवहारातील शोषणाचे कारणे शोधणे आणि स्त्री अस्मितेचा पुरस्कार करणाऱ्या नव्या पर्यायांची मांडणी करणे असे सर्वसाधारणपणे स्त्रीवादाचे स्वरूप आहे. स्त्रीवाद आणि स्त्रीवादी समीक्षा या लेखाच्या अंगाने स्त्रीवादाचे स्वरूप समजून घ्यावयाचे आहे तसेच स्त्रीवादी समीक्षेची स्थित्यंतरे जाणून घ्यावयाचे आहे.

स्त्रीवादाच्या संदर्भात अरुणा देशमुख म्हणतात, ''स्त्रीवाद ही संकल्पना स्त्रियांच्या स्वतंत्र अस्मितेशी, तिच्या स्त्री म्हणून असलेल्या अस्तित्वाशी निगडित आहे. सांस्कृतिकरणाच्या प्रक्रियेने तिच्यावर तिला दुय्यम ठेवणाऱ्या काही कल्पना लादल्या असल्यामुळे त्यांच्या विरोधात उभी असणारी ती विचारसरणी आहे''[१] स्त्रीवाद हे बायकांनी बायकांसाठी चालवलेल्या चळवळीचे नाव नसून गेल्या साठेक वर्षात चहूदिशांनी विकासित झालेली एक विचारप्रणाली आहे, असे आपणास म्हणावे लागते. स्त्रीवादी चळवळीच्या प्रारंभाचा विचार केले असता आपणास असे लक्षात येते की, स्त्रीवादाचा जन्म अठराव्या शतकात झाला. मेरी वोल्स्टोन क्राफ्ट ही स्त्री सुधारणेची मागणी करणारी महिली स्त्री आहे. 'Vindication of the Right of Women' हा तिचा खळबळजनक ग्रंथ. तिचे जीवन आणि लेखन म्हणजे स्त्रीची ओळख पुरुशाच्या माध्यमातून करून देणाऱ्या संस्थांविरुद्धचा दीर्घ संघर्शच होय. स्त्री पुरुशांना समान शिक्षण दिले गेले पाहिजे, स्त्रीला स्वत:च्या बौद्धिक आणि नैतिक शक्यतांचा विकास करण्याची संधी पुरुषांच्या बरोबरीने मिळाली पाहिजे, स्त्रीची बुद्धी पुरुषांहुन तसूभरही उणी नसल्याने तिला निर्णय घेण्याची क्षमता तिच्यातही पुरुषाएवढीच असते हे जाणून तिला वागणूक दिली पाहिजे, बाईने नटव्या बाहुलीसारखे पुरुषांच्या रंजनाचे खेळणे व्हायला नकार दिला पाहिजे आणि आपल्या विकासाचा आवाज ऐकला पाहिजे हे सांगणारी मेरी वोल्स्टोन क्राफ्ट. स्त्री ही 'संपूर्ण' 'complete in herself' असते हा तिच्या संपूर्ण विवेचनाचा गाभा होता. तिचा ग्रंथ १७९२ मध्ये प्रकाशित झाला. मेरी वोल्स्टोन क्राफ्ट चे विचार लक्षात घेता स्त्रीवाद हे स्त्रीमुक्तीच्या भावनेतून निर्माण झालेली चळवळ आहे असे स्पष्ट होते. स्त्री अस्मितेच्या

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli
Scanned with CamScanner